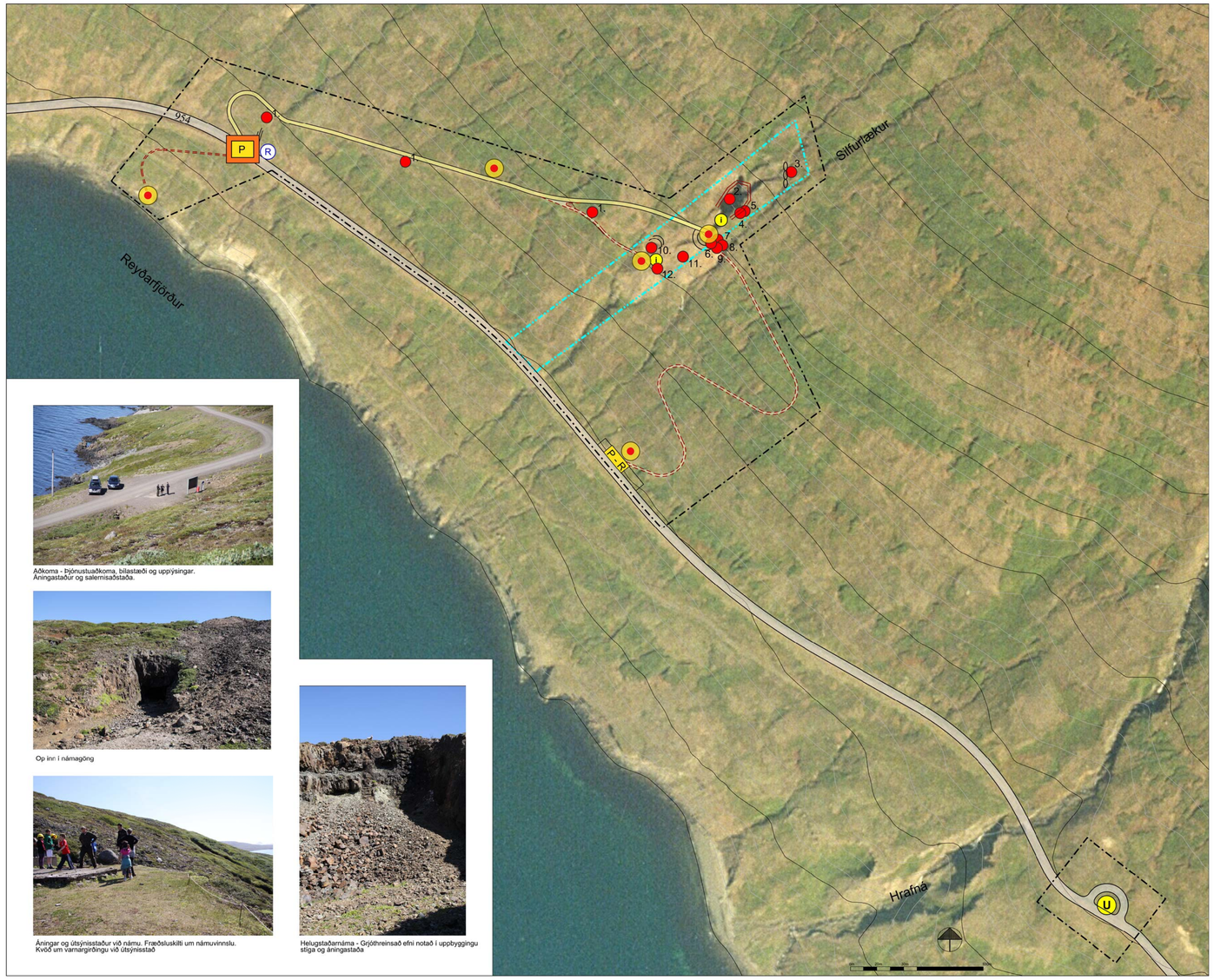

Aðkoma - Þjónustuaðkoma, bílastæði og upplýsingar.
Áningastaður og salernisaðstaða.

Op inn: í námagöng

Áningar og útsýnisstaður við námu. Fræðsluskilti um námuvinnslu.
Kvöð um varnargirðingu við útsýnisstað

Helugstaðarnáma - Grjótþreinsað efni notað í uppbyggingu stíga og áningastaða

Deiliskipulagsuppdráttur Mkv: 1:2000

HELGUSTÐANÁMA – ÚTIVISTARSVÆÐI
Tillaga að deiliskipulagi

Forsendur

Inngangur
Helgustaðanáma er silfurbergsnáma í landi Helgustaða í Fjarðabyggð. Silfurberg kallast sérlega tærir kristallar af steindinni kalsit. Erlent heiti silfurbergs á helstu málum er tengt Íslandi (Iceland spar, Spar d'Islande, o.s.frv.) og er eitt fára fyrirbæra úr ríki náttúrunnar sem kennt er við Ísland. Einna stærstu og tærustu eintökin af silfurbergi í heiminum hafa fundist á stað nálægt bænum Helgustaðir við norðanverðan Reyðarfjörð. Silfurbergi frá Helgustöðum mun hafa verið safnað allt frá miðri 17. öld en vinnsla þess náði hámarki á 19. öld og stóð rétt fram yfir 1920. Silfurberg (Kalsit) var sótt í námuna frá 17. öld fram á miðja 20. Hægt er að sjá ummerki eftir námagröft.

Verndarsvæði-

1. des 1975 var silfurbergsnáman friðlýst sem náttúruvætti samkvæmt heimild í 22. gr. laga um náttúruvernd nr. 47/1971 . Stærð náttúruvættisins er 0,9 ha.

Um svæðið gilda eftirfarandi reglur.

1. Aðeins gangandi fólki er þar heimil för í lögmætum tilgangi.
2. Hvergi má raska þar bergmyndunum og stranglega er bannað að hrófla við silfurbergi og flytja það út af svæðinu.
3. Hvers kyns jarðrask er bannað nema sérstakt leyfi [Umhverfisstofnunar] komi til.

Hluti af staðfestu aðalskipulag Fjarðabyggðar 2007-2027

Fornleifar
Helgustaðanáma og hluta mannvirkja henni tengd teljast fornleifar skv. þjóðminjalögum nr. 107 frá 2001 og falla því undir 100 ára friðunarákvæðið. Árið 2012 gerði Fornleifadeild Byggðasafns Skagfirðinga fornleifaskráningu á svæðinu. Skráðar voru tólf minjar á vettvangi, þar af finm sem teljast friðar. Í töflu hér fyrir neðan má sjá þessar 12 minjar og á skipulagsuppdrætti eru minjarnar sýndar og númeraðar í samræmi við töfluna. Nánari útfærsla framkvæmda á námusvæðinu verður unnin í samráði við Fornleifavernd ríkisins svo sem endanleg lega stíga, útfærsla öryggishleðsla, girðinga svo og staðsetning þeirra.

Nr	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Aldur frá	Aldur til	Ástand	Hættumat
1		Stígur	Leið	1800	2012	Greinanlegar	Mikil hætta
2	Helgustaðanáma	Niðurgröftur	Náma	1700	1950	Heillegar	Mikil hætta
3		Hleðsla	Stífla	1700	1925	Greinanlegar	Hætta
4		Tóft	Óþekkt	1700	1900	Greinanleg	Hætta
5		Hleðsla	Óþekkt	1700	1900	Greinanleg	Hætta
6		Húsgrunnur	Aðstöðuhús	1900	1925	Greinanleg	Hætta
7		Húsgrunnur	Aðstöðuhús	1900	1925	Greinanleg	Mikil hætta
8		Steinsteypa	Undirstaða	1900	1925	Greinanleg	Hætta
9		Steinsteypa	Stétt	1900	1925	Heillegar	Mikil hætta
10	Helgustaðanáma	Göng/hleðsla	Náma	1921	1950	Heillegar	Hætta
11		Grjóthaugur		1700	1950	Heillegar	Hætta
12		Grjóthaugur		1920	1950	Heillegar	Hætta

Staðhættir
Helgustaðanáma er í landi Helgustaða við norðanverðan Reyðarfjörð. Náman liggur í um 80-110 m hæð yfir sjávarmáli í lítilólulega brattri fjallshlíð. Helgustaðavegur (954) liggur um svæðið og í dag er bifreiðastæði og upplýsingaskilti við núverandi slóða að námuopinu. Núverandi slóði er mjór malartroðningur sem skiptir sér vestan námunnar og liggur annars vegar að námuopinu og hins vegar að efra hluta námunnar þar sem fyrir er steypt plata frá tímum námuvinnslunnar.

Svæðið er nokkuð vinsæll áningastaður og er náman töluvert sótt af ferðamönnum en ætia má að um 4-6000 ferðamenn heimsæki Helgustaðanámu á ári hverju. Umgengi um svæðið er ábótavant og þó nokkuð hefur borðið á því að ferðamenn taki silfurberg og annað grjót af svæðinu. Samkvæmt úttekt sem unnin var af Umhverfisstofnun 2010 er Helgustaðanáman á „rauðum lista" sökum átroðnings og mikil álags á svæðið. Náttúrufræðistofa Austurlands hefur umsjón með svæðinu. Allar framkvæmdir innan verndarsvæðisins eru háðar leyfi Umhverfisstofnunar.

Í Aðalskipulagi Fjarðarbyggðar 2007-2027 er svæðið skilgreint sem opið svæði til sérstakra nota. Í aðalskipulaginu segir að svæðið sé ætiað til almennrar útiveru og náttúruskoðunar og er ekki gert ráð fyrir öðrum mannvirkjum á svæðinu en þeim sem vænta má vegna almennrar útivistar og náttúruskoðunar, s.s. stígum, skiltum, áningarstöðum og bílastæðum fyrir göngu- og ferðafólk.

Skipulagstillaga og skilmálar

Markmið
Markmið deiliskipulagsins er að vinna skipulag af svæðinu til að móta stefnu um uppbyggingu stíga og áningastaða. Áhersla er lögð á bætt aðgengi fyrir ferðamenn og þar með betri stýringu ferðamanna um svæðið sem minnkar álag. Deiliskipulagið gerir einungis ráð fyrir uppbyggingu sem fylgir almennri útivist og liggja allar meginforsendur fyrir í aðalskipulagi því var ekki unnin skipulagslýsing fyrir áætlunina.

Afmörkun skipulagssvæðis
Deiliskipulagssvæðið er alls um 8,0 ha að stærð og skiptist í tvo hluta. Að vestanverðu nær skipulagssvæðið niður fyrir Helgustaðaveg niður í fjöru, norður og vestur fyrir núverandi áningarstað, upp með núverandi stíg og norður og austur fyrir friðlýst svæði Helgustaðanámunnar. Þá eru skilgreind mörk nokkru austar umhverfis fyrirhugaðan snúningshaus sem staðsettur er í gamalli malarnámu.

Aðkoma og stígar
Aðkoma að svæðinu er frá þjóðvegi 954 (Helgustaðavegi) sem er skilgreindur sem aðalvegur í Aðalskipulagi Fjarðabyggðar 2007-2027.

Aðalstígur –Nýr stígur verður lagður á svipuðum stað og núverandi slóði að námunni. Upphaf stígsins verður frá bílastæði við Helgustaðaveg og liggur hann upp með hlíðinni að námunni. Um er að ræða allt að 3 m breiðan stíg með varanlegu yfirborðsefni. Gert er ráð fyrir hvíldarpöllum með u.þ.b. 200m millibili og varanlegum vatnsræsum til að hindra að vatn skemmi stíginn í leysingum.Gera þarf vatnsrás til að leiða vatn fyrir ofan stíg. Á völdum stöðum þarf að koma fyrir hleðslum við stíginn til að fyrirbyggja hrun. Þar sem bratti í stíg er hvað mestur skal koma fyrir handlistum meðfram stíg til þess að auðvelda aðgengi að svæðinu. Setja skal upp öryggisgirðingu við stíg ofan við námuop til þess að hindra aðgengi að opi frá stíg. Þar sem stígar skiptast verður komið fyrir vegvísum.

Aðrir stígar- Gert er ráð fyrir útivistarstíg frá bílastæði niður að áningastað í fjörunni neðan Helgustaðarvegar. Einnig er gert ráð fyrir stíg frá námu og gangnamunna sem liggur í hlíðinni sunnan við Silfurlæk og niður að Helgustaðarvegi að fyrirhuguðum rútustæðum. Stígurinn verður lagður í sveig í hlíðinni þannig að draga megi sem mest úr halla á honum og auðvelda aðgengi um svæðið. Breidd útivistarstíga verður á bilinu 1-1,5 m.
Malarstíga skal vinna á eftirfarandi hátt: Tekið er upp að jafnaði 30 cm af jarðvegi og uppúrtektin síðan notað við frágang á öxlum. Taka skal efsta svörðurinn ti hliðar og nota við lokafrágang. Allt efni uppúrtektar skal nýtt til aðlögunar á jöðrum.

Lega stíga er leiðbeinandi á uppdrætti. Þá skal leggja í landið í samráði við umsjónaraðila svæðisins og í samráði við Fornleifavernd ríkisins.

Bílastæði
Við þjónustuaðstöðu og upphaf gönguleiðar að námu er gert ráð fyrir að koma fyrir bílastæðum fyrir allt að 6 fólksbíla (sjá skýringarmynd). Nokkru austar er gert ráð fyrir stæðum samsíða Helgustaðarvegi fyrir allt að 4 rútur. Á röskuðu svæði sunnan við Hrafná verður komið fyrir snúningsstæði fyrir rútur. Gert er ráð fyrir því að ferðamenn sem komi í rútum verði látnir af við þjónustuaðkomu, síðan getur rútan snúið á snúningsstæði og beðið eftir fólki við rútustæðin.

Áningarstaðir
Gert er ráð fyrir nokkrum áningarstöðum innan svæðisins. Áningarstaðir verður við upphaf gönguleiðar þar sem núverandi áningarstaður er í dag. Við þann áningarstað er gert ráð fyrir bekkjum, upplýsingaskiltum um svæðið og salerni. Yfirborð verður flórað að hluta með náttúrgrjóti af svæðinu og timburpallur verður við salerni og sorpaðstöðu. Áningarstaðir verður á miðri leið stígsins að námugöngum með hvíldaraðstöðu/bekk. Við námuna sjálfa er gert ráð fyrir tveimur áningarstöðum. Annars vegar við námuopið og hinsvegar á grunni kaffistofu fyrir framan námuna sjálfa. Gert er ráð fyrir upplýsingaskiltum við áningastað við námuop og við „inngang" inn í námuna. Námuopið sjálft þarf að grjótverja og setja öryggisgirðingar umhverfis áningastaðina við námuna til að tryggja öryggi vegfarenda.
Á grunni kaffistofu sem var við námuna verði gerður áningastaður, nestis- og útsýnisstaður yfirborð næst grunni verði steinlagt með grjóti af staðnum (flórun) til afmörkunar á áningastað. Kvöð er um öryggisgirðingar við áningastað sunnan námu. Við rútustæði skal gera ráð fyrir áningastað með borði og bekkjum ásamt upplýsingarskilti. Útfærsla framkvæmda við minjar verður unnin í samráði við Fornleifavernd ríkisins.

Þjónustuaðstaða.
Salerni verður komið fyrir við áningarstað við upphaf gönguleiðar ásamt sorpaðstöðu. Rotþró verður komið fyrir ofan við þjóðveg í um 30 m fjarlægð frá þjónustuaðstöðu. Frágangur og gerð rotþróa og fráerennslislagna skal gera í samráði við heilbrigðiseftirlit og fara skv. ákvæðum heilbrigðisreglugerðar og leiðbeiningum Umhverfisstofnunar. Salernishús skal vera að hámarki 15m^2 að stærð og hámarks mænishæð 3,5m. Samræma skal lita og efnisval á svæðinu hvað varðar hús, sorpilát, skilti, handrið, varnargirðingar og annan búnað.

Efni í stíga og hleðslur
Efni í stíga og hleðslur verður fengið úr námuopi og á svæðinu ofan við námuna en þar þarf að hreinsa grjót af svæðinu til að auðvelda aðgengi um svæðið. Þegar grjótið verður fjarlægt þarf fornleifafræðingur að fylgjast með þar sem í ljós geta komið eldri minjar um námugröft á svæðinu.

Áhrif á samfélag og umhverfi
Deiliskipulagið er talið hafa jákvæð áhrif samfélagið. Verið er að koma á betri stýringu umferðar um svæðið og tryggja að ferðamenn noti góðar og merktar gönguleiðir. Stuðlað er að bættum frágangi á svæðinu og betri aðstöð. Með þessu er verið að ýta undir jákvæð samfélagsleg og efnahagsleg áhrif með bættu aðgengi að útivist, auknum útivistarmöguleikum með aukinni stígagerð og fleiri áningarstöðum sem þar með ýtir undir aukinn ferðamannastraum um svæðið. Áhrif á umhverfi er óvenuleg því verið er að leggja aðalstíg í þegar röskuðu svæði og aðrir stígar eru mjórri og lagaðir að landi. Uppúrtekt úr stígum verður nýtt á staðnum til aðlögunar á jöðrum þeirra. Efni í hleðslur, stíga og grjótflögur í yfirborðsfrágang áningarstaða verður tekið af röskuðum stöðum á svæðinu. Haft verður samráð við Fornleifavernd ríkisins við nánari útfærslu framkvæmda og á framkvæmda tíma á þeim svæðum sem fornleifar geta verið í hættu. í heildina eru því umhverfisáhrifin jákvæð á samfélag og umhverfið

SKÝRINGAR

- 954 — Þjóðvegur 954 Helgustaðavegur
- Mörk friðlýst svæðis
- 3. Fornleifar
- Helgustaðanáma
- Megin stígur Silfurstígurinn - allt að 3,0 m breiður með varanlegu yfirborði.
- Aðrir stígar - allt að 1,5 m breiðir stígar með malaryfirborði
- P — Þjónustuaðstaða
  - Aðkomusvæði
  - Bílastæði < 6 bílar
  - Salernisaðstaða og sorp
  - Áningarstaður og upplýsingaskilti
- P - R — Bílastæði fyrir allt að 4 rútum samsíða vegi
- Áningarstaður
- Kvöð um varnargirðingu við áningarstað og námuop
- Fyrirstaða vatns / grjótvörn við Silfurlæk
- I — Upplýsingaskilti
- U — Snúningsaðstaða fyrir rútur
- R — Rotþró og síubeð
- Deiliskipulagsmörk

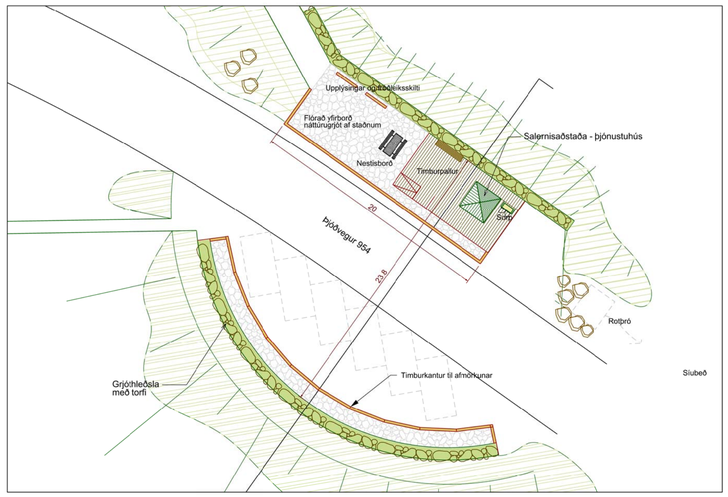

Skýringarmynd af þjónustuaðstöðu.
Grunnmynd Mkv: 1:250

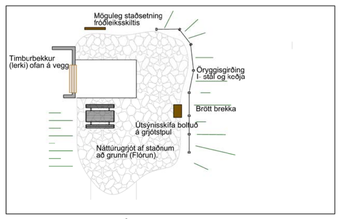

Skýringarmynd - Áningastaður á grunni kaffistofu
Grunnmynd Mkv: 1:200

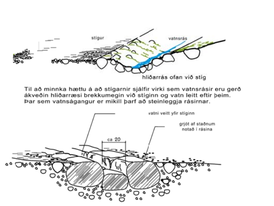

Skýringarmynd - Dæmi um frágang við stíg

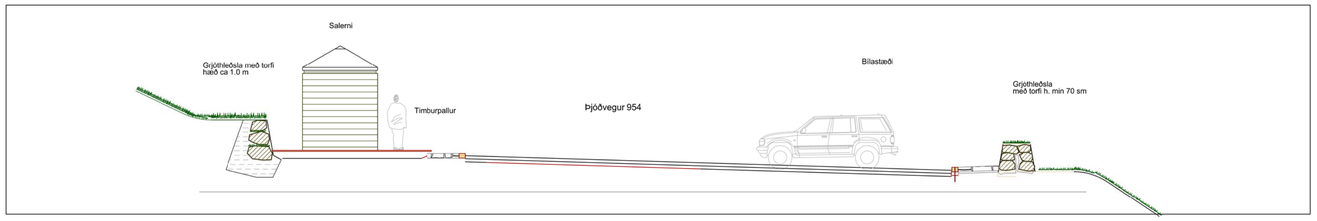

Deiliskipulag þetta sem fengið hefur meðferð í samræmi við ákvæði 41. gr. skipulaslaga nr. 123/2010 var samþykkt í
_____ þann _____ 20_ og
í_____ þann _____ 20_.

Tillagan var auglýst frá_____ 20_ með athugasemdafresti til _____ 20_ .

Auglýsing um gildistöku deiliskipulagsins var birt í B-deild Stjórnartíðinda þann _____ 20_.

_____

BR.	DAGS.	BREYTING	TEKN.

FJARÐABYGGÐ
HAFNARGÖTU 2, 730 FJARÐABYGGÐ

LANDMÓTUN ehf. HAMRABORG 12 - 200 KÓPAVOGUR - SÍMI: 575 5300 - FAX: 554 5360 - NETFANG: landmotun@landmotun.is

HELGUSTAÐANÁMA
FRIÐLÝST NÁTTÚRUVÆTTI

TILLAGA AÐ DEILISKIPULAGI
Yfirlitsuppdráttur og skýringarmynd

SKIPULAG: AEK, MÓ
TEIKNAÐ: AEK, MÓ
SAMÞYKKT
KT.
KVARÐI 1:2000/250/100 — KÓPAVOGUR — dags. 30.11. 2012
VERKNR. — TEIKN. NR. — BR.
7300-DU1103 — DU1103-01